

TÉT ATTASÉI BESZÁMOLÓ JELENTÉS (2011 – 2012)

Tokió

Erdős Attila
TÉT attasé

2012. július

TOKIÓ

ERDŐS ATTILA TUDOMÁNYOS ÉS TECHNOLÓGIAI (TÉT) ATTASÉ VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A beszámolási időszak egy éve ebben az évben is jelentős belpolitikai változásokat hozott. Kan Naoto miniszterelnök, aki Hatojama Jukiot követte a poszton, 2011 szeptemberében lemondott tisztségéről, elsősorban a fukusimai baleset kezelésével kapcsolatos társadalmi elégedetlenség miatt, és helyére Noda Josihikot választották meg. A gyakori miniszterelnök váltások nem befolyásolják negatívan a TÉT területéhez kapcsolódó kormányzati megítélést, a kormány továbbra is elkötelezett a K+F tevékenységek központi támogatásában, amelyet jól bizonyít az évről-évre növekvő központi költségvetési összeg. A gazdasági erőssorrendben bekövetkezett változás (Kína megelőzte Japánt a gazdasági termelés területén), valamint a délkelet-ázsiai térség felől jelentkező kihívások miatt Japán erősen törekszik arra, hogy megőrizze helyét a tudomány és technológia területén vezető szerepet játszó országok között, nem csak az ázsiai térségben, hanem globális szinten is.

A természeti katasztrófa hosszú távú hatásai Japán TÉT politikáját is jelentősen befolyásolták. A célok eléréséhez igazították, illetve módosították a következő ötéves időszak irányvonalát meghatározó 4. Tudományos és Technológiai Aaptervet is, amelynek felülvizsgált változata a tudományos kutatások eredményeinek felhasználását szorgalmazza a katasztrófa sújtotta terület újjáépítésében, illetve a jövőben kialakuló újabb krízishelyzetek megoldásában. A fukusimai atomerőműben bekövetkezett baleset a nukleáris energia felhasználásának teljes felfüggesztéséhez vezetett, és a kieső energiatermelő kapacitás pótlására a megújuló energiaforrások, az ahhoz kapcsolódó kutatás-fejlesztési tevékenységek, illetve a „zöld ipar” támogatása kiemelt szerepet kapott.

A magyar-japán TÉT kapcsolatok tekintetében fontos esemény volt a 2012 februárjában Budapesten megrendezett 11. kormányközi konzultáció. Örvendetes és jelzésértékű volt a japán delegáció létszáma és összetétele, amelyben nem csak a szakminisztériumok, hanem kutatóintézetek képviselői is jelen voltak. A konzultációval kapcsolatban számos pozitív visszajelzés érkezett a japán fél részéről, és konkrét eredményként áprilisban meghosszabbításra került a BME és az NICT közötti együttműködés.

Örvendetes módon a két ország közötti felsőoktatási kapcsolatok az elmúlt évben is tovább fejlődtek. A Josai Egyetem ösztöndíjával az előző évekhez viszonyítva még több magyar egyetemi hallgatónak nyílt és nyílik lehetősége az egyetem képzésében részt venni, és töretlen az érdeklődés a magyar orvosi egyetemek angol nyelvű kurzusai iránt is. A tervek szerint 2013-ban kap először magyar orvosi diplomát japán hallgató.

A magyar tudomány és K+F eredmények, valamint a felsőoktatási rendszer magas színvonala mindig elismerést váltanak ki a japán partnereknél. Azonban fontos lenne ezeknek a területeknek a további megismertetése, az együttműködési lehetőségek részletesebb bemutatása. Erre, a TÉT szakdiplomata munkáján túl, jó alkalom lehetne egy, a K+F területéhez kapcsolódó magas szintű látogatás, amelynek egyik programjaként egy szakmai nap megszervezése és lebonyolítása nagy érdeklődésre tarthatna számot.

A kapcsolatok bővítése érdekében jelenleg több területen is folyamatban vannak magyar és japán egyetemek és vállalatok közötti kapcsolatfelvételre, együttműködési lehetőségek feltárására irányuló tevékenységek, amelyek szervezésében, koordinálásában a nagykövetség is aktívan részt vesz.

1. Japán K+F+I rendszerének fő jellemzői

1.1. Japán kormányzati K+F+I politika

Japánban a kormányzati K+F politikát az 1995-ben érvénybe lépett Tudományos és Technológiai Alaptörvény, valamint az erre alapuló, a Tudományos és Technológiai Tanács által kidolgozott és felügyelt Tudományos és Technológiai Alapterv határozza meg, azonban az elmúlt évben bekövetkezett természeti katasztrófa hosszútávon érezteti hatását és befolyásolta többek között a K+F politikát is. Általános vélemény, hogy a kihívásoknak, feladatoknak való megfelelés érdekében még nagyobb összefogásra, együttműködésre van szükség a tudomány és technológia, a kormányzati adminisztráció, valamint a döntéshozók képviselői között, és nélkülözhetetlen a nemzetközi együttműködések erősítése is.

A beszámolási időszak alatt a 4. Alapterv második éve kezdődött el. Az előző három Alapterv kivitelezésétől eltérően a folyamatban lévő még mindig nem nyerte el végleges változatát, jelenleg is folyamatos felülvizsgálatokkal kisebb változtatásokat hajtanak végre. Az elmúlt év második felében megerősítést nyert, hogy a természeti katasztrófa sújtotta területek helyreállítása és revitalizációja, valamint az egész országra kiterjedő katasztrófa előrejelzés, megelőzés a fő témák egyike lesz a kutatás-fejlesztés és innováció területén is. A kormány K+F politikájában kiemelten támogatja az ipari és szociális infrastruktúra, a biztonságos élet körülményeinek megteremtéséhez, helyreállításához kapcsolódó tudományos és technológiai programokat is.

A 2009-ben elfogadott Új Növekedési Stratégia egyik alapelemeként meghatározott „Zöld Innováció” is (amelynek kivitelezése a 4. Alapterv időszakán is átnyúlik) számos módosításon ment át. A korábbi, Hatojama kormány által meghirdetett, a megújuló energiaforrások egyre nagyobb mértékű felhasználásával, környezetvédelmi, illetve melegházhatású gázok kibocsátásának jelentős csökkentését előirányzó program alapvetően már nem csak környezetvédelmi célokat szolgál, és már nem csak a Kiotói Protokoll célszámait kell, hogy teljesítse, hanem az ország energiaellátásának biztosításában is fontos szerepe lett. Ennek érdekében nemcsak a környezetbarát „zöld energia”, hanem annak magas hatásfokú felhasználásához szükséges infrastruktúrák (smart grid rendszerek) fejlesztését is kiemelten kezelik.

Az új energiapolitika kidolgozása az elmúlt év fő feladatainak egyike volt, azonban a végleges változat várhatóan csak az év második felében készül el, amelynek során figyelembe veszik az energiafogyasztás csúcsidőszakának számító nyári időszakot. Japán energiaellátásában alapvető változások zajlottak az elmúlt év során. Biztonsági szempontok, valamint az erős társadalmi nyomás hatására folyamatosan csökkent a működő atomerőművek száma, és májusra az összes ilyen erőmű leállításra került, ami azt jelentette, hogy az energiatermelésben 30%-ot képviselő nukleáris energia aránya nullára csökkent. Ennek az energiatermelő kapacitásnak a pótlására számos már leállított, hagyományos hőerőművet újraindítottak, azonban ez a megoldás hosszútávon jelentős CO₂ kibocsátással, és jelentős

többlettel költségekkel jár (számítások szerint ez eddig mintegy 3 trillió jen plusz költséget jelentett). Várhatóan az atomerőművek egy részét újra üzembe helyezik majd, azonban erős a társadalmi elvárás a biztonságos és környezetbarát energiák további fejlesztése és alkalmazása iránt.

A kormányzati K+F politikában egyre erősödő szerepet kap az űr kutatás is. Ennek koordinálására, fejlesztésére új űr kutatás politikai keretprogramot dolgoztak ki, illetve 2012 áprilisában űrpolitikai osztály felállítására került sor a külügyminisztériumon belül. Ennek az osztálynak a felállítását többek között az elmúlt évek sikeres japán űrprogramjainak (Hayabusa stb.) társadalomban kiváltott érdeklődése, a nemzetközi együttműködések elősegítése, valamint nem utolsósorban biztonságpolitikai kérdések indokolták.

A kormányzati K+F politikát és költségvetést tervező és kivitelező rendszerben több területen is átalakítások kezdődtek el. A legfőbb szervezetben a Tudomány és Technológia Politikai Tanács (CSTP, amely továbbra is a mindenkori miniszterelnök felügyelete alá tartozik), három, a kiemelt területekhez (újraépítés, zöld innováció, életminőség javítás) kapcsolódó szakértői bizottságot hoztak létre. Ezek munkájában a CSTP tagjai az adott terület szakértőivel együtt készítik elő a különböző programtervezeteket és költségvetési javaslatokat, ellenőrzik és értékelik a folyamatban lévő programokat, és javaslatokat tesznek a szükséges beavatkozásokról. Folytatódik a feladatvezérelt politikára történő átállás, és fontos szempontként kezelik a társadalom felé történő nyitást, amellyel a fukusimai baleset utáni helyzetben kialakult, tudomány és technológia iránti társadalmi bizalomvesztést szeretnék csökkenteni.

1.2. A japán K+F+I finanszírozási struktúrái

A kormányzati célkitűzés alapján a 4. Tudományos és Technológiai Alapterv időszaka alatt az összes, tehát az állami és a vállalati szféra K+F ráfordítási összegét a jelenlegi, a GDP 3,8%-áról tartósan 4%-ra tervezik megemelni, amelyből az állami költségvetés a jelenlegi körülbelül 20% helyett 25%-kal, a mindenkori GDP 1%-ának megfelelő összeget biztosítana. A 4. Alapterv ötéves időszakára összesen 25 trillió jenes (312,5 milliárd USD) költségvetési előirányzat szerepel.

Az állami K+F költségvetésből a legnagyobb pénzügyi kerettel rendelkező csúcsmisztérium, az Oktatási, Sport, Tudomány és Technológiai Minisztérium (MEXT) a 2011-es pénzügyi évben felhasználható összeg valamivel több, mint felét (54%) az egyetemeken közvetlen finanszírozására fordította. 25%-a került a független adminisztrációs intézményekként működő állami kutatóintézetekhez, 11%-a pályázati támogatások formájában került kiosztásra, és 10%-a pedig egyéb K+F célok kivitelezését és megvalósítását szolgálta. A kutatóintézetek között az űr kutatás, űrtechnológia, valamint repüléstechnológia területén tevékenykedő intézetek (JAXA, JAEA) kapták a legnagyobb összegű támogatást, ami egybevégt a kormány űr kutatást támogató politikájával.

A pályázati pénzeket kezelő szervezetek közül a K+F területet átfogóan, általánosan támogató Japán Tudományfejlesztési Társaság (JSPS) mellett, a kifejezetten a megújuló és új energiafajták fejlesztését és felhasználását támogató Új Energia és Ipari Technológia Fejlesztési Szervezet (NEDO) kapta a legnagyobb összegű támogatást az elmúlt évben.

A K+F tevékenységre fordítható állami költségvetés összege, az előző évekhez hasonlóan, enyhe emelkedést mutat a 2012-es évre elfogadott költségvetésben is. A 2011-es évhez képest 0,6%-kal több, összesen 3669,3 milliárd jen (45,8 milliárd USD) került elfogadásra a Parlamentben, ami az összes állami költségvetés 4%-át teszi ki.

A MEXT központi szerepe tovább erősödött, a 2012-es évi költségvetése is 1,5%-kal emelkedett az előző évhez viszonyítva. Az emelkedés elsősorban olyan feladatok ellátására szolgál, amely szorosan kapcsolódik az elmúlt évi természeti katasztrófa hatásaihoz (levegő, talaj, tengervíz radioaktivitásának fokozott ellenőrzése, kutatás-fejlesztési berendezések helyreállítása). Az előző évhez viszonyítva a legnagyobb mértékben a Környezetvédelmi Minisztérium (MOE) K+F költségvetése nőtt, közel 90%-kal nagyobb összeget biztosítanak a működéséhez. Ennek fő oka, hogy ez a minisztérium vette át a többi minisztériumoktól a nukleáris energia biztonságos felhasználásához kapcsolódó feladatokat, amelyet egy új Nukleáris Energiabiztonsági Ügynökség keretein belül irányít.

A különböző minisztériumok K+F költségvetése:
(forrás: National Science Foundation, Reprort Memorandum 12-02)

Minisztérium	2011. évi K+F költségvetés (milliárd JPY)	2012. évi K+F költségvetés (milliárd JPY)	Változás (%)
Oktatási, Kulturális, Sport, Tudományos és Technológiai Minisztérium (MEXT)	2449,9	2486,2	1,5
Gazdasági, Kereskedelmi és Ipari Minisztérium (METI)	586,3	528,7	-9,8
Egészségügyi, Munkaügyi és Jóléti Minisztérium (MHLW)	150,1	160	6,6
Védelmi Minisztérium (MOD)	96,8	107,6	11,2
Mezőgazdasági, Erdészeti és Halászati Minisztérium (MAFF)	113,8	105,4	-7,4
Kabinet Titkárság (CS)	67	63	-6
Belügyi és Kommunikációs Minisztérium (MIC)	53,1	55,7	4,9
Földügyi, Infrastrukturális és Közlekedési Minisztérium (MLIT)	52,4	52,4	0,1
Környezetvédelmi Minisztérium (MOE)	39,3	74,3	89,2
Kabinet Hivatal (CAO)	17,2	14,6	-14,7
Külgyminisztérium (MOFA)	11,6	11,6	-0,5
Igazságügyi Minisztérium (MOJ)	6,4	5,3	-17
Rendőrgyűnökség (PA)	2,2	2	-9
Pénzügyminisztérium (MOF)	1,3	1,4	1,7
PARLAMENT	1,2	1,1	-3,1
ÖSSZES	3647,9	3669,3	0,6

1.3. Japán vállalati K+F

Japánban a K+F ráfordításokban továbbra is a vállalatok a meghatározóak, körülbelül 80%-os részaránnyal, a környezetvédelmi technológiák, az energetikai és energiatakarékossági, a hibrid és elektromos meghajtású gépjárművek, valamint a megújuló energiák szélesebb körű felhasználási területeire koncentrálnak.

A japán vállalatok külföldön történő K+F befektetései olyan országokat részesítettek előnyben, ahol már meglévő gyártási folyamatokhoz kapcsolódva terveznek fejlesztési tevékenységet. A befektetések többsége profitorientált, tehát olyan területeket tekintenek elsődleges célnak, amelyek eredményeit minél rövidebb időn belül piaci hasznosításra fel tudnak használni.

A nukleáris energia iparhoz kapcsolódó vállalatok kettős helyzetbe kerültek az elmúlt év során. Japánban egymás után állították le a még működő atomerőműveket, felfüggesztették, illetve törölték az újabb reaktorok megépítését célzó terveket, folyamatokat. Ugyanakkor a kormányzat és maguk a vállalatok is jelentős erőfeszítéseket és fejlesztéseket végeztek külföldön megépülő, új atomerőművek építési és technológiai berendezéseinek beszállítói pozíciójának elnyerése érdekében.

A K+F tevékenységek eredményeinek piaci hasznosítása területén a vállalatok mellett egyre jelentősebb szerephez jutnak az egyetemek is. Az egyetemek a működésükhöz és a kutatás-fejlesztési programjaik megvalósításához a központi költségvetésből kapják a támogatást, azonban az elért eredményeket a saját szellemi tulajdonuként szabadon hasznosíthatják. A különböző szakkiállításokon egyre nagyobb számban jelennek meg az egyetemek üzleti partnerként, újabb kihívások elé állítva és fokozva a versenyhelyzetet a cégek között. Sok vállalat választja a hatékonyság növelése érdekében az egyetemekkel történő együttműködés lehetőségét, amelyre az ipari és tudásklaszterek nyújtanak kiváló hátteret.

A beszámolási időszakban is érvényesíthető volt az az adókedvezmény, amelyet a pénzügyi válság idején vezettek be, és amelynek célja a vállalati K+F tevékenységek ösztönzése volt.

2. Jelentősebb események a K+F+I területén Japánban

2011. október 2-4. között Kiotóban 8. alkalommal rendezték meg a Science and Technology in Society elnevezésű nemzetközi konferenciát, amelyet ezúttal is igen élénk érdeklődés kísérte. Több mint 100 ország közel 800 tudósa, politikai és üzleti vezetője, szakértője vett részt a rendezvényen, amelynek plenáris ülésein többek között az emberiség jövőbeli tudományos és technológiai fejlődése, az ezek segítségével fenntartható gazdasági fejlődés megvalósításának lehetőségei, energia és környezetvédelmi kérdések, illetve a márciusi természeti katasztrófa következményeire való tekintettel a nukleáris biztonság és fejlődés került kiemelt fontossággal megvitatásra. A plenáris üléseken kívül számos témában tartottak a szakértők szekcióüléseket. A konferencián magyar résztvevő nem volt, és az elmúlt évektől eltérően a TÉT attasé sem tudott részt venni az eseményen.

2012. február 15-17. között rendezték meg Tokióban a Nanotech 2012. elnevezésű nemzetközi szakkiállítást, amelyet a három nap alatt több mint 45 ezer érdeklődő tekintett meg. Az elmúlt évekhez hasonlóan a kiállító kutatóintézetek, egyetemek, vállalatok termékei és technológiai elsősorban környezetvédelmi, anyagtudományi és gyártástechnológiai területekhez kapcsolódtak, ezeken a területeken kerestek együttműködési és üzleti lehetőségeket, partnereket. Az európai országok közül hagyományosan Németország a

legnagyobb kiállító (összesen 26 cég és intézmény), illetve Spanyolország, az Egyesült Királyság és Svájc mutatta be a legújabb nanotechnológiai fejlesztéseiket és alkalmazásukat. A kiállítással párhuzamosan tartották meg a Nano Week 2012 elnevezésű rendezvényt, amelynek során a nanotechnológia számos területéhez kapcsolódó szimpózium és előadás került megrendezésre.

2012. február 29 és március 2. között ötödik alkalommal rendezték meg Tokióban a Photovoltaic Expo szakkiállítást, amelyen a napelemes energiatermelés legújabb technológiai és gyártási eredményei, illetve ezek ipari és háztartásbeli felhasználási lehetőségei kerültek bemutatásra, amelyen közel 600 kiállító vállalat, intézmény vett részt a rendezvényen. A hagyományos napelem panelek esetében a fejlesztési technológia fő iránya a méret és tömeg csökkentése, valamint az energiaátalakítási hatékonyság növelése. Az előző évekhez viszonyítva jelentősen bővült az előregyártott, különböző épületelemekbe beszerelt napelemeknek választéka, amelyek így még nagyobb területen teszik lehetővé a megújuló energia felhasználását. Az építőipari cégek komoly együttműködést folytatnak a napelem és az azokhoz kapcsolódó energiafelhasználást szabályozó komplett rendszerek gyártóival. Számos építőipari cég működtet energia hatékony, nulla CO₂ kibocsátású kísérleti hálózat, amely a közeljövőben a családi házak modelljévé válhat.

Április 18-19-én rendezték meg az atomenergia iparághoz kapcsolódó vállalatok szervezete, a Japán Atomipari Fórum (JAIF) éves konferenciáját Tokióban. A konferencia fő témái között szerepelt az iparág iránti társadalmi bizalom visszaállításának fontossága, valamint a fukusimai atomerőmű baleset értékelése és jövőbeli kezelése. A konferencia iránti nemzetközi érdeklődést jól mutatta, hogy közel száz külföldi szakértő (nemzeti és nemzetközi intézmények képviselői, diplomáciai testületek), illetve több előadó is részt vett az eseményen. Elhangzott, hogy a nemzetközi szakértői társadalom nem az atomenergia felhasználás végleges felfüggesztését, hanem annak maximálisan biztonságos felhasználásához és egy, a fukusimai eseményekhez hasonló baleset megelőzéséhez szükséges óvintézkedések megtételét várja el Japántól.

Május 9-11. között került sor Tokióban az IT Week Japan elnevezésű szakkiállítás, amelyen az információtechnológia számos területén több száz vállalat mutatta be termékeit, technológiáit. Japánban az IT ipar és üzletág az egyik leggyorsabban fejlődő terület, amelynek a megnövekedett felhasználó réteg miatt a közeljövőben számos problémát kell megoldania a zavartalan működés és a szolgáltatások biztosítása érdekében.

3. Japán kétoldalú és EU-n kívüli multilaterális Tét kapcsolatai, együttműködései.

Japán miután elvesztette gazdasági vezető szerepét Ázsiában, a kutatás-fejlesztési területen is egyre több riválissal kell szembenéznie. A K+F területen Japán nemzetközi stratégiájával több célt is szeretne megvalósítani. Az ezen a területen is tapasztalható globalizáció hatásaként olyan K+F rendszer fenntartását szorgalmazza, amely egyrészt megfelel az országon belüli feladatoknak, és amely ezzel egyidőben szervesen kapcsolódik és aktív része a nemzetközi rendszernek is. A kormányzati politika szerint a japán kutatás-fejlesztési tevékenységgel megoldásokat kell nyújtani közös ázsiai problémákra, erősíteni a kutatási eredmények innovatív hasznosítását, valamint a tudomány-technológiai diplomácia hatékonyabb alkalmazásával erősíteni kell Japán nemzetközi pozícióját.

A külföldi diákok (elsősorban délkelet-ázsiai országokból) számának növelésével a következő kutató-fejlesztő generáció együttműködési lehetőségeit kívánják elősegíteni. A külföldi diákok száma folyamatosan növekszik, 2011-ben több mint 140 ezer külföldi diák folytatta tanulmányait Japánban, és közülük több mint 10 ezer a központi költségvetésben biztosított keretből kapott ösztöndíjat.

Japán részéről az ázsiai térség országai felé több együttműködési program és kezdeményezés van folyamatban, amelyek segítségével további lépéseket kíván tenni az Ázsiai Kutatási Térség kialakításáért. A kezdeményezések elsősorban egészségügyi, környezetvédelmi, nanotechnológiai, űrkutatási és IT területekhez kapcsolódnak.

A fejlődő országok támogatása a K+F területen a MEXT és a MOFA együttműködésében valósul meg. A két minisztérium által létrehozott „Tudományos és Technológiai Partnerségi Program a Fenntartható Fejlődésért (SATREPS)” keretében japán egyetemek és kutatóintézetek fejlődő országbeli társintézetekkel, 3-5 év időtartamú programok kivitelezésében működnek együtt. A szükséges pénzügyi háttérrel a MEXT, a szervezési és technológiai háttérrel az Official Development Assistance (ODA) szervezetén keresztül a MOFA biztosítja. 2011-ben 32 országban összesen 59 program volt folyamatban, ebből 31 program ázsiai, 17 program afrikai, 10 közép- és dél-amerikai országban, valamint 1 Horvátországban. A programok környezetvédelmi (klímaváltozás elleni küzdelem, károsanyag kibocsátás csökkentés), egészségügyi (fertőző betegségek terjedésének megakadályozása), természeti katasztrófák megelőzése, energiatermelési, valamint mezőgazdasági és élelmiszerellátási területekre koncentrálnak.

4. Japán kapcsolata az EU-val a K+F+I területén

A 2011. első felében az EU és Japán között érvénybe lépett Tudományos és Technológiai Egyezmény egyelőre még nem eredményezett áttörő változást, jelentős fellendülést a TÉT együttműködések területén, illetve az EU keretprogramokban történő japán részvétel aktivitásában.

Az EU Delegáció részéről (számos esetben a tagállamok bevonásával) élénk promóciós tevékenység zajlott az elmúlt egy évben. Ennek keretében kiemelt szerepet kapott az FP8 és a „Horizon 2020” program bemutatása, és ezekre a japán partnerek figyelmének felhívása. Számos alkalommal szerveztek szemináriumokat, amelyen EU-s szakemberek adtak tájékoztatást a különböző K+F területekhez kapcsolódó együttműködési lehetőségekről (megújuló energiák, ritka földfémek stb.), számos kiadványt jelentettek meg, amely az EU és a tagországok pályázati felhívásait, lehetőségeit mutatta be. A kölcsönös tájékoztatás érdekében több alkalommal hívtak meg japán szakembereket, akik részletes tájékoztatást adtak a japán kormányzati K+F politika változásairól, aktuális helyzetéről, jövőbeli elképzelésekről.

Az EU és Japán közötti együttműködések területeit tekintve továbbra is az energetikai, környezetvédelmi, repülőtechnikai és szupravezetés területéhez kapcsolódó programok kialakítására van a legnagyobb esély.

A Delegáció a tagországok részvételével (Nuclear Contact Group) továbbra is figyelemmel kísérte a fukusimai atomerőmű baleset kárelhárítási és helyreállítási folyamatait, és többször

is jelezte együttműködési szándékát azokon a területeken, amelyek a nukleáris energia biztonságos felhasználását segítik elő.

Az EU egyik legsikeresebb és legnépszerűbb programja az EU Gateway Program, amely az elmúlt egy évben is több alkalommal került megrendezésre Tokióban, és amelynek során számos EU tagország kis- és középvállalkozása mutatkozott be, keresett japán üzleti partnert. A tudományos és technológiai területen három rendezvény került megrendezésre. Ezek az információs és kommunikációs technológiákhoz kapcsolódó termékeket, berendezéseket bemutató kiállítás (17 EU tagállam, 38 vállalat), a környezetvédelmi és energetikai területén kifejlesztett új technológiák, termékek kiállítása (15 ország, 38 vállalat), illetve az egészségügyi és orvosi technológiákat, termékeket bemutató kiállítás (13 ország, 35 vállalat) volt.

Az EU szeretné erősíteni a felsőoktatási kapcsolatokat is Japánnal, illetve szeretné egyre több japán diák figyelmét felhívni a tagországok felsőoktatási intézményeiben kínálkozó tanulási lehetőségekre. Ennek érdekében május 9-10-én Tokióban „Felsőoktatási Vásár” került megrendezésre az európai egyetemek és felsőoktatási intézmények részvételével. Eredetileg az eseményt az elmúlt év májusában tartották volna, azonban a földrengés miatt egy évvel elhalasztották. Az Európai Unió Delegációja által szervezett eseményen azok az országok és szervezetek (11 ország 50 felsőoktatási intézménye és 7 szervezet) kaptak megjelenési lehetőséget, amelyek eredetileg a 2011-es kiállításra jelezték részvételi szándékukat. Japán részről nagy érdeklődés kísérte az eseményt, több száz diák kereste fel a kiállító országok standjait. A japán illetékes minisztérium szintén támogatja a külföldi egyetemek bemutatkozását, mert a kormány oktatási költségvetésében jelentős összeget szánnak a külföldi tanulás ösztönzésére, elősegítésére.

5. Japán-magyar K+F+I kapcsolatok, japán-magyar TÉT események

Nem változott jelentősen a magyar-japán TÉT kapcsolatok szerkezete az elmúlt év során. A kétoldalú együttműködések nagyobb része továbbra is korábban kialakított intézményi, egyetemközi megállapodásokra épül, illetve különböző területeken egyéni kezdeményezések és személyes kapcsolatok eredményeként kialakított együttműködések, közös kutatói és fejlesztési programok vagy feladatok jellemzik a kapcsolatokat.

Több megkeresés is érkezett magyarországi egyetemről, vállalattól, amelyben különböző témákban kértek segítséget japán partner keresésében, kapcsolatfelvétel kialakításában. Minden esetben sikerült megfelelő, a téma iránt érdeklődő, közös program kialakítására hajlandó partnereket találni, és bemutatkozó, tájékoztató anyagokat küldeni. Azonban többször is előfordult, hogy a magyar féltől hasonló, a témához kapcsolódó részletes, konkrét angol nyelvű tájékoztató anyag bekérésekor, az érdeklődés és a kapcsolat hirtelen megszakadt.

Kismértékű pozitív változás volt tapasztalható a kutatás-fejlesztés területén érdekelt magyar vállalatok Japánban rendezett szakmai rendezvényeken és eseményeken való megjelenésében. Az EU Gateway Program keretében IT, valamint egészségügyi és orvosi technológiák témájú szakkiállításán egy-egy magyar vállalat, illetve a nagy érdeklődéssel kísért nagyszabású IT Week Japan nemzetközi szakkiállításán vett részt magyar vállalat. Minden esetben piacfelmérés és japán partner keresése volt a fő cél. Összességében azonban még mindig alacsony a magyar megjelenés a szakmai rendezvényeken, akár, ha csak a közép- és kelet-európai országok megjelenési gyakoriságával hasonlítjuk azt össze.

2012 februárjában került sor Budapesten a 11. magyar-japán kormányközi Tét konzultációra (jelentős számú japán delegáció részvételével), amelynek során áttekintették a kétoldalú kapcsolatok jelenlegi helyzetét és jövőbeli lehetőségeit. Új közös pályázatok kiírására egyelőre nem került sor, azonban szerepel a tervek között. A konzultáció során a magyar fél kérte a pályázatok japán részről is történő támogatását.

A konzultációt követően megbeszélésre került sor Tokióban Szerdahelyi István nagykövet és Watanabe Kazuo, a japán külügyminisztérium tudományos és technológiai ügyekért felelős nagykövete között. A megbeszélésen mindkét fél a bilaterális kapcsolatok egyik legfontosabb összetevőjének nevezte a Tét kapcsolatokat és azok fejlesztését. A rendszeres kormányközi konzultáció jó lehetőséget ad a Tét politika és kutatási irányvonalakról történő kölcsönös tájékoztatásra és a közös együttműködések lehetőségeinek feltérképezésére.

A kormányközi konzultációhoz kapcsolódóan a National Institute of Information and Communications Technology (NICT) képviselői látogatást tettek a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen és megbeszélést folytattak az együttműködési megállapodás megújításáról. Ennek eredményeként áprilisban újabb három évre, 2015 áprilisáig érvényes együttműködési megállapodás került aláírásra, amelynek keretében két fő területen, a fotonikus adatátviteli rendszerek, illetve a beszédfelismerő és fordító szoftverek területén végeznek közös kutatásokat, valamint továbbra is folytatják magyar kutató meghívását az NICT-ben történő közös munkára.

A tokiói Josai Egyetem a Mizuta Ösztöndíjhoz kapcsolódóan, illetve a Japan Student Services Organization-nal (JASSO) együttműködve továbbra is számos magyar egyetemi hallgatónak biztosít lehetőséget az egyetemen történő egyéves időtartamú tanulásra.

Az elmúlt évhez képest jelentősen emelkedett a magyarországi orvosi egyetemekre jelentkező japán diákok száma. A tavalyi 28 helyett 2012 szeptemberétől 39 fő kezdi el tanulmányait Magyarországon. Az érdeklődés növekedéséhez feltételezhetően az is hozzájárult, hogy februárban egy magyar állampolgár, magyar orvosi egyetemen szerzett diplomával sikeresen teljesítette a japán orvosi államvizsga feltételeit, ami egyrésztől újabb elismerése a magyar orvosi képzésnek, másrészt egyértelművé tette, hogy nincs adminisztrációs akadálya annak, hogy a magyar egyetemen végzett japán hallgatók jelentkezzenek és teljesíthessék a japán orvosi képesítéshez szükséges államvizsgát.

Június 5-én könyvbemutatóra és szakmai előadásra került sor a nagykövetségen, körülbelül 60 fős (ezt meghaladó érdeklődés volt, azonban a nagykövetség épületének kapacitása korlátozta a meghívottak számát) szakmai közönség részvételével. A könyvbemutatón Dr. Szász András „Heat Therapy on Oncology-Oncothermia” című könyve került bemutatásra, amelynek Japánban történő japán nyelvű kiadása Morita Tsuneo, a Tateyama Hungary Kft. igazgatója szervezésében valósult meg. A könyv ismertetése után Szász professzor 45 perces szakmai előadására került sor, amelyben ismertette a többéves, sikeres magyar-japán együttműködés eredményeként, a rákbetegség kezelésében kifejlesztett új hőterápia módszert, amely a kísérleti és klinikai adatok alapján sokkal hatékonyabb, mint a jelenleg, széles körben alkalmazott hagyományos módszer. A magyar fejlesztésű módszer Japánba történő bevezetése is megkezdődött (eddig 24 országban alkalmazzák). A kezelésben használt, szintén magyar fejlesztésű elektronikai berendezések tömeggyártása, Magyarországról történő technológia transzferrel, Japánban fog történni, amely a magyar kutatás-fejlesztés színvonalának különösen jelentős elismerése.

6. Tét attasé tevékenysége a K+F+I területen, illetve részvétel a nagykövetség nem Tét területen végzett tevékenységében

A Tét attasé a beszámolási időszak alatt rendszeresen részt vett az EU tagországok havonta megtartott Tét és környezetvédelmi attaséi megbeszélésein.

Rendszeres kapcsolatot tartott fenn a Japán Tudomány és Technológia Ügynökség (JST), a Tudomány és Technológia a Társadalomért Kutató Intézet (RISTEX) nemzetközi kapcsolatokért felelős munkatársaival.

Rendszeresen részt vett a japán szakminisztériumok által szervezett ismertető előadásokon, ahol átfogó és aktuális információk megszerzésére volt lehetőség az új kormány tudománypolitikájáról és célkitűzéseiről. Folyamatosan kapcsolatban állt és konzultált Josii Mihoval, a külügyminisztérium magyar ügyekért felelős új referensével, akivel sikerült jó munkakapcsolatot kialakítania.

Felkeresett több olyan vállalatot (Toshiba, Hoya, Mitaka Koki) is, amelyek jelentős kutatás-fejlesztési tevékenységet is folytatnak, és megbeszéléseket folytatott esetleges magyarországi együttműködési lehetőségekről.

A Tét attasé havi rendszerességgel küldte a magyar Vidékfejlesztési Minisztérium részére az úgynevezett „Zöld Szemle”-t, amelyben a fogadó ország aktuális környezetvédelmi eseményeiről, híreiről számolt be.

Több alkalommal küldött információt, felhívást az illetékes magyar intézményeknek a Japánban meghirdetett kutatói pályázati és állás lehetőségekről.

Szükség esetén a Tét attasé nem Tét területen is részt vett a nagykövetség munkájában, Magyarországról érkező delegációk programjának előkészítésében és lebonyolításában.

Részt vett a magyarországi ösztöndíjra pályázó japán jelentkezők felvételi vizsgájának lebonyolításában.

7. Javaslatok

Egyelőre még nem került sor a két ország közötti kapcsolatok fejlesztését célzó pályázatok újabb kiírása, azonban az előző pályázatok japán értékelését figyelembe véve, ezek kiírása mindenképpen hasznos és támogatandó lenne.

A beszámolási időszak alatt több magyar és angol nyelvű információs anyag is érkezett a külképviseletre (NIH: Jelentés a vállalati FFI helyzetéről, HITA: Research and Development in Hungary, Magyar Rektori Konferencia: Hungarian Higher Education stb.), amelyeket jól lehetett hasznosítani cégek, illetve egyetemek felkeresésekor. A továbbiakban is szükség lenne az ilyen jellegű, angol nyelvű kiadványokra, akár egy-egy területre (biotechnológia, nanotechnológia, zöld energiák stb.) lebontva.

Készítette: Erdős Attila Tét szakdiplomata
Kiadmányozta: Szerdahelyi István nagykövet